

- Θα θέλαμε αρχικά να μας μιλήσετε για την απόφασή σας να ασχοληθείτε με την εργοθεραπεία...

Η αλήθεια είναι ότι ήθελα να σπουδάσω Ιατρική και προς αυτή την κατεύθυνση είχα δραστηριοποιηθεί, ώσπου μια καθηγήτρια, που είχε σπουδάσει κοινωνική λειτουργός, μου μίλησε πρώτη φορά για την εργοθεραπεία. Εκμεταλλευόμενη λοιπόν και μια υποτροφία Fulbright για προπτυχιακές σπουδές, σπούδασα στις Η.Π.Α., στο Kansas University (O.T.R. —> Occupational Therapist Registered).

- Σπουδάσατε λοιπόν εργοθεραπεία στην Αμερική, τι άλλου είδους σπουδές έχετε παρακολουθήσει;

Οι σπουδές που έχω κάνει, σχετίζονται άμεσα και με τις επαγγελματικές ανάγκες τις κάθε εποχής. Το 1959 περάτωσα τις μεταπτυχιακές μου σπουδές στις Η.Π.Α., όπου πήρα MA στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Αποκατάσταση.

- Γνωρίζουμε ότι ήσασταν από τις πρώτες εργοθεραπεύτριες που ήρθαν και καθιέρωσαν μάλιστα το επάγγελμα της εργοθεραπείας στην Ελλάδα, σε μια εποχή που η εργοθεραπεία λειτουργούσε με μια άλλη μορφή. Θα θέλαμε να μας περιγράψετε την κατάσταση που επικρατούσε τότε, καθώς και τα βήματά σας...

Τις πρώτες αρχές της εργοθεραπείας στην Ελλάδα, τις βρίσκουμε στα πολεμικά χρόνια. Η Μπήλιω Ο' Κάφφρεϋ και μετέπειτα η Ρούλα Γρηγοριάδου, συνέβαλαν στην θεμελίωση της ειδικότητας. Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, μαζί με την Ρ. Γρηγοριάδου και σε συνεργασία με γιατρούς και άλλες ειδικότητες, οργάνωσαν την πρώτη εκπαιδευτική σειρά εργοθεραπείας για εθελόντριες αδελφές (1950-51). Ήλθε δύο σειρές οργανώθηκαν το 1956-57 και το 1960-61, όπου δίδαξα κι εγώ μαζί με την Ρούλα Γρηγοριάδου. Σ' αυτές τις σειρές βέβαια κυριαρχούσε ακόμα ο όρος απασχολιοθεραπεία και εργασιοθεραπεία.

Τον Απρίλιο του 1955, διορίστηκα στη θέση προϊστάμενης του τμήματος εργοθεραπείας στο ΚΑΑΠ Βούλας, του ΠΙΚΠΑ. Αυτό το νεοσύστατο Κέντρο Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδιών, φιλοξενούσε παιδιά που τα περισσότερα έπασχαν από πολιομυελίτιδα, ενώ λίγα από εγκεφαλική παράλυση και ορθοπεδικές παθήσεις. Σύντομα αντιμετωπίσαμε το ζήτημα της Επαγγελματικής Αποκατάστασης των μεγαλύτερων παιδιών. Έτσι, ξεκίνησε το πρώτο πρόγραμμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης των παιδιών αυτών. Το φθινόπωρο του 1957 παραιτήθηκα για να συνεχίσω μεταπτυχιακές σπουδές. Από τον Φεβρουάριο του 1955, ξεκίνησα ένα πιλοτικό πρόγραμμα εργοθεραπείας στην ΕΛΕΠΑΠ, στο κτίριο που νοίκιαζε στην οδό Σταυροπούλου 41 στα Πατήσια, συμμετέχοντας δύο απογεύματα την εβδομάδα από δύο ώρες. Στόχος ήταν να φανεί η συμβολή της εργοθεραπείας στην αποκατάσταση ανάπηρων παιδιών. Μετά το 1959 και τις μεταπτυχιακές σπουδές, εργάστηκα σαν επαγγελματική σύμ

βουλος στο ΚΑΠΑΨ (Κέντρο Αποκατάστασης

Αναπήρων Ψυχικού), τωρινό ΕΙΑΑ (Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων), ως το 1996 και στην ΕΛΕΠΑΠ. Μετέπειτα (1966-1976) πάλι με την ίδια ιδιότητα, εργάστηκα στην τρίτοβάθμια σχολή Κοινωνικής Εργασίας στο κολλέγιο Deree και στη συνέχεια στο γυμνάσιο θηλέων Pierce, στην Αγία Παρασκευή. Από το 1977 και μετά ασχολήθηκα με τη σχολή.

- Ιδρύθηκε Σύλλογος Εργοθεραπευτών στην Ελλάδα εκείνη την εποχή; Πώς λειτουργούσε ο Σύλλογος τότε;

Ο πρώτος Σύλλογος Επαγγελματιών Εργοθεραπευτών, ιδρύθηκε το 1962 και είχε την ονομασία "Ελληνική Εταιρία Εργοθεραπείας" (Hellenic Occupational Therapy Association). Είχε πρωταρχικό στόχο του την ίδρυση σχολής εργοθεραπείας, ωστόσο έγιναν διάφορες προσπάθειες και ενέργειες αλλά σχολή δεν δημιουργήθηκε. Ο σύλλογος αυτός ήταν νομικά κατοχυρωμένος από το Πρωτοδικείο Αθηνών. Η Ελληνική Εταιρία Εργοθεραπείας έγινε δεκτή στην Παγκόσμια Ομοσπονδία Εργοθεραπείας σαν δόκιμο μέλος? πλήρες μέλος θα μπορούσε να γίνει μόνο εφόσον άρχισε να λειτουργεί και σχολή εργοθεραπείας (σύμφωνα με τα δεδομένα της διεθνούς αυτής οργάνωσης).

Στη συνέχεια, με τον ερχομό της δικτατορίας, όλοι οι σύλλογοι καταργήθηκαν και δεν έγινε καμία προσπάθεια για επανασύστασή του, επειδή δεν υπήρχε το ενδιαφέρον.

- Ουσιαστικά, ο λόγος που η Παγκόσμια Ομοσπονδία Εργοθεραπείας διέκοψε την ιδιότητα του δόκιμου μέλους στην "Ελληνική Εταιρία Εργοθεραπείας", ήταν η έλλειψη σχολής;

Ναι, αυτός ήταν ο κύριος λόγος, γιατί αποτελεί προϋπόθεση για την Παγκόσμια Ομοσπονδία Εργοθεραπείας, μέλη της να μπορούν να γίνουν σύλλογοι εργοθεραπείας χωρών οι οποίες προσφέρουν εκπαίδευση στην ειδικότητα τέτοιου επιπέδου που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που προβλέπεται από το καταστατικό της.

- Όταν όμως δημιουργήθηκε σχολή εργοθεραπείας στην Ελλάδα, η ίδρυση συλλόγου ήταν εφικτή! Ποια ήταν η εξέλιξη των γεγονότων στη συνέχεια;

Όντως, το 1977 που ιδρύθηκε η σχολή, έγινε η σχετική επικοινωνία με την ομοσπονδία και ήρθε εκπρόσωπος της επιτροπής εκπαίδευσης η Berendean Anstice, εργοθεραπεύτρια από την Αγγλία η οποία συζήτησε εκτεταμένα μαζί μας και μας έδωσε οδηγίες για την πορεία και την εξέλιξη του συλλόγου. Η Anstice, επισκέφτηκε την σχολή και συνάντησε τον τότε διευθυντή, ενώ παράλληλα εξέφρασε την επιθυμία της να μιλήσει σε μια ομάδα σπουδαστών εργοθεραπείας για τις σύγχρονες τάσεις του επαγγέλματος.

- Σήμερα ο Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών έχει αναπτύξει ποικίλες δράσεις προς διάφορες κατευθύνσεις, ποια είναι η θέση σας για την υπόσταση του Συλλόγου σήμερα;

Ο σημερινός Σύλλογος ιδρύθηκε το 1982, ο οποίος το 1992 έγινε πλήρες μέλος της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Εργοθεραπευτών. Η ύπαρξη ενός Συλλόγου είναι πολύ σημαντική για την υπόσταση ενός επαγγέλματος. Ο Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών σήμερα έχει εξελιχθεί και έχει αναλάβει δράσεις πολύ σημαντικές, οι οποίες είχαν πολύ θετικά αποτελέσματα για την εξέλιξη του επαγγέλματος. Μια από τις πολύ πετυχημένες κινήσεις του, ήταν η διοργάνωση του 7ου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 2004 στην Αθήνα.

- Ποια είναι η άποψή σας για την σημερινή μορφή του επαγγέλματος στην Ελλάδα; Τι προοπτικές υπάρχουν και σε ποιους τομείς;

Δεν γνωρίζω τι γίνεται σήμερα για τις οργανικές θέσεις σε ιδρύματα, νοσοκομεία κ.λ.π. Πάντως η εργοθεραπεία είναι δυναμική και μπορεί να την προσαρμόζεις με τις ανάγκες της κάθε εποχής. Για παράδειγμα δεν υπάρχουν ασθενείς πολιομυελίτιδας όπως παλιά, αλλά μπορεί να ασχοληθεί κάποιος με τους μετανάστες, νόμιμους ή παράνομους. Η Ευρώπη έχει κατακλιστεί από μετανάστες και η εργοθεραπεία μπορεί να προσφέρει σε πολλούς τομείς στο θέμα της κοινωνικής προσαρμογής και ένταξης.

Προοπτικές υπάρχουν και στο θέμα της εθελοντικής εργασίας (π.χ. εθελοντές στους Ολυμπιακούς αγώνες και στο συνέδριο εργοθεραπείας). Η οργάνωση ομάδων εθελοντών είναι κάτι που ταιριάζει στην εργοθεραπεία.

Επίσης τομείς που μπορεί να βοηθήσει η εργοθεραπεία είναι η οργάνωση κατασκηνώσεων (παιδιών, ηλικιωμένων κ.λ.π.), καθώς και τους φυλακισμένους στα σωφρονιστικά ιδρύματα.

Γενικά πάντως, προοπτικές υπάρχουν παντού, σε όλες τις κατηγορίες ανθρώπων και κάθε ηλικίας. Γι' αυτό το λόγο πιστεύω ότι οι νέοι απόφοιτοι δεν πρέπει να δουλεύουν ιδιωτικά πριν αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία. Επίσης, ο εργοθεραπευτής πρέπει ν' αναλαμβάνει την ενημέρωση για το επάγγελμά του σε άλλους συναφείς τομείς (π.χ. άρθρα σε περιοδικά ή συμμετοχές σε συνέδρια ιατρικά, ψυχολογίας, κοινωνικής εργασίας, λογοθεραπείας κ.λ.π.). Ένας άλλος τομέας είναι η ενημέρωση μαθητών γυμνασίου - λυκείου για την εργοθεραπεία, στα πλαίσια του επαγγελματικού προσανατολισμού.

- Γνωρίζουμε ότι συμμετείχατε στην δημιουργία της σχολής της εργοθεραπείας. Θα θέλαμε να μας περιγράψετε την προσπάθειά σας για την ίδρυση και τη λειτουργία της, καθώς και τα αποτελέσματά της.

Το 1977 ιδρύθηκε το τμήμα εργοθεραπείας στο ΚΑΤΕΕ (Κέντρο Ανώτερης Τεχνολογικής Εκπαίδευσης) και συγκεκριμένα στην ΣΕΥΠ (Σχολή Επαγγελματιών Υγείας - Πρόνοιας). Προσωρινός προϊστάμενος ήταν ο γιατρός Κώστας Τσόχας. Εγώ άκουσα ξαφνικά το καλοκαίρι εκείνο για την προκήρυξη για ωρομίσθιο προσωπικό και έκανα αίτηση. Απασχολήθηκα με μερικό ωράριο που όμως σύντομα έγινε πλήρες. Κάποια στιγμή, άγνωστο πώς και για ποιους λόγους, το τμήμα εργοθεραπείας έγινε κατεύθυν-

ση του τμήματος φυσικοθεραπείας, αλλά μετά από έντονες διαμαρτυρίες και ενέργειες, επαναλειτούργησε ανεξάρτητα. Μετά το νόμο για αναβάθμιση των ΚΑΤΕΕ σε ΤΕΙ, το τμήμα συνέχισε με εκπαιδευτικό πρόγραμμα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Εργοθεραπείας. Η αρχική ομάδα των τεσσάρων εργοθεραπευτών (Σ. Ανέστη, Α. Πανουή, Μ. Κουτζούκη κι εμένα), συμπτωματικά αντιπροσώπευε τους βασικούς τομείς της ειδικότητας ορθοπεδική, ψυχιατρική, παιδιατρική, επαγγελματική αποκατάσταση.

Γενικά για τις καταστάσεις από την ίδρυση της σχολής, υπήρξαν και δύσκολες στιγμές.

Ασφαλώς έχουν αλλιάξει πολλά δεδομένα στην εκπαίδευση των εργοθεραπευτών, όπως για παράδειγμα αρχικά χρησιμοποιούσαμε πολλές χειροτεχνίες, πράγμα που σταδιακά άλλαξε με την συνεχή αναβάθμιση του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Επίσης, στην αρχή η σχολή στεγαζόταν στα κεντρικά κτίρια στο Αιγάλεω, αλλά υπήρχε πρόβλημα με τον χώρο που ήταν ελλιπής για το τμήμα, μέχρι να μετακομίσουμε στο σημερινό κτίριο της οδού Μητροδώρα.

- Τι γνώμη έχετε για το σημερινό επίπεδο σπουδών;

Όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών δεν γνωρίζω τις τελευταίες αλλαγές, αλλά μαθαίνω ότι είναι σε καλό δρόμο. Ξέρω όμως ότι υπάρχει θέμα με την χρηματοδότηση του τμήματος, τόσο για τους ωρομίσθιους καθηγητές όσο και για τα υλικά των εργασιών.

Όσον αφορά κάποιες προσπάθειες που έγιναν για την δημιουργία δεύτερης σχολής στην Θεσσαλονίκη, μας βρήκε αντίθετους, για να μην υπάρξει ανεργία στο χώρο και γιατί οι συνθήκες ακόμα δεν το επιτρέπουν.

- Ποια είναι η γνώμη σας για την εξειδίκευση των φοιτητών σε συγκεκριμένο τομέα;

Κατά τη γνώμη μου, η εξειδίκευση πρέπει να γίνεται πρακτικά πάνω στη δουλειά. Χρειάζεται εμπειρία, γι' αυτό καλό είναι να έχεις δει και ίσως να έχεις δουλέψει σε 5-6 διαφορετικά πλαίσια για να ξέρεις τι σου πάει. 'ρα η εξειδίκευση είναι κάτι που γίνεται μετά το βασικό πτυχίο. Στις βασικές σπουδές πρέπει να τα έχεις δει όλα. Στο μεταπτυχιακό μπορείς να αποφασίσεις για την εξειδίκευση. Για την ύπαρξη μεταπτυχιακών όμως, πρέπει να ανέβει αρκετά και το επίπεδο βασικών σπουδών. Πιθανή ανωτατοποίηση της σχολής, εφόσον δεν υπάρχει σε ΑΕΙ αντίστοιχη ειδικότητα, θα βοηθήσει σ' αυτή την κατεύθυνση. Αυτό συνεπάγεται προϋποθέσεις, όπως διδακτικό προσωπικό με μεταπτυχιακά και διδακτορικά.

- Τι εντύπωση σας άφησε το 7ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Εργοθεραπείας;

Κρίνω ότι ήταν πολύ επιτυχημένη η οργάνωση και μεγάλη η προσέλευση των εργοθεραπευτών. Χάρηκα όμως ιδιαίτερα που είδα πάρα πολλούς σπουδαστές και ιδιαίτερα εθελοντές.

Επίσης, υψηλού επιπέδου ήταν οι εισηγήσεις και οι παρουσιάσεις γενικότερα, ενώ και το κλίμα που υπήρχε μεταξύ των συναδέλφων ήταν θερμό και ευχάριστο.

- Σας ευχαριστούμε...